

<u>1</u>	<u>Voorwoord</u>	5
<u>2</u>	<u>Toelichting bij het Meerjarenprogramma (leeswijzer)</u>	6
<u>3</u>	<u>Inleiding – De waarde van Groningen</u>	7
<u>4</u>	<u>Missie voor de toekomst</u>	8
<u>4.1</u>	<u>Uitgangspunten en kernwaarden</u>	8
<u>4.2</u>	<u>Missie</u>	8
<u>4.3</u>	<u>Visie</u>	8
<u>4.4</u>	<u>Doelen</u>	8
<u>5</u>	<u>Gaswinning en de gevolgen</u>	9
<u>5.1</u>	<u>Gaswinning en aardbevingen</u>	9
<u>5.2</u>	<u>Fysieke, sociale en economische effecten van aardbevingen</u>	9
<u>6</u>	<u>Prioritering in de versterkingsopgave</u>	10
<u>6.1</u>	<u>Beschrijving pga, groene en witte NPR, cie Meijdam</u>	10
<u>6.2</u>	<u>Prioriteringsmethodiek</u>	10
<u>6.3</u>	<u>Versterking ivm opvang calamiteiten</u>	12
<u>6.4</u>	<u>Werkwijze</u>	12
<u>7</u>	<u>Herijking van verantwoordelijkheden</u>	13
<u>7.1</u>	<u>Commissie Meijer, “Vertrouwen op Herstel” en Dialoogtafel</u>	13
<u>7.2</u>	<u>De urgentie voor publieke verantwoordelijkheid</u>	13
<u>7.3</u>	<u>De Nationaal Coördinator Groningen</u>	13
<u>7.3.1</u>	<u>Opdracht</u>	13
<u>7.3.2</u>	<u>Positionering en rol van de Nationaal Coördinator Groningen</u>	13
<u>7.3.3</u>	<u>Rolverdeling NCG, CVW, NAM</u>	14
<u>7.3.4</u>	<u>Rolverdeling NCG, Rijk, Provincie en Gemeenten</u>	14
<u>7.4</u>	<u>Werkwijze</u>	14
<u>8</u>	<u>Schets van het gebied</u>	15
<u>8.1</u>	<u>Gebiedsbeschrijving</u>	15
<u>8.2</u>	<u>Typering van de vier clusters</u>	15
<u>8.3</u>	<u>Dragers van het gebied</u>	15
<u>9</u>	<u>Schadeherstel</u>	16
<u>9.1</u>	<u>Algemeen</u>	16
<u>9.2</u>	<u>Complexe gevallen</u>	16
<u>9.3</u>	<u>Commissie bijzonder situaties</u>	16

9.4	Geschillencommissie	16
9.5	Onafhankelijke Raadsman	16
9.6	Één loket	17
10	Versterking	18
10.1	Woningen	18
10.2	Maatschappelijk vastgoed, voorzieningen	19
10.3	Scholen	19
10.4	Zorg	19
10.5	Industrie	19
10.6	Agrarische sector	20
10.7	Bedrijven	20
10.8	Infrastructuur	20
11	Verduurzaming	21
12	Economie/arbeidsmarkt/opleidingen	22
12.1	Economic Board	22
13	Verbeteren leefbaarheid	23
14	Cultureel erfgoed	24
15	Benadering per gebied	25
15.1	Werkwijze	25
15.2	MEDAL	25
15.3	BTW	25
15.4	HSSM	25
15.5	G	25
15.6	Participatie/bewonersplatform	26
16	Ruimtelijke ordening	27
16.1	Bestemmingsplannen	27
16.2	Criteria waardestelling	27
16.3	Experimenteergebied	27
16.4	Woningbedrijf	27
17	Vergunningverlening	28
18	Regelingen	29
18.1	Regeling waardevermeerdering	29
18.2	Garantie/Opkoopregeling (opkoopregeling)	29
18.3	Saneringsregeling	29
18.4	Garantiefonds achterstallig onderhoud	30

18.5	Meerkostenregeling nieuwbouw	30
18.6	Waardedalingsregeling	30
18.7	Regeling nieuwbouw innovatie	30
19	Onderzoeken	31
19.1	Woningmarktonderzoek	31
19.2	Onderzoek RuG Gezondheid	31
19.3	Onderzoek Buck	31
19.4	Kennisplatform ondergrond	31
19.5	Kennisplatform bovengrond	31
20	Monitoring & Rapportage	32
21	Communicatie en informatievoorziening	33
21.1	Communicatie	33
21.2	Informatieplatform	33
22	Organisatie en staf	34
23	Begroting	35
24	Bijlagen	36
24.1	Definities	36
24.2	Verzamelstaat "wat nog te doen"	36
24.3	Verantwoording/samenvatting verkenningen	36
24.4	Verantwoording/samenvatting werkconferenties	36
24.5	Advies Stuurgroep 25/11	36

6 Prioritering in de versterkingsopgave

Essentie: met prioriteringsaanpak het vertrouwen herstellen. Dat kan niet zonder een goede sociale begeleiding, hoe doe je dat en wie doet/betaalt dat?

6.1 Beschrijving pga, groene en witte NPR, cie Meijdam

(10)(2e) (10)(2e) Gert-Jan, (10)(2e)

Hier duiden betekenis van (groene) NPR, pga-kaarten, normering, sterke van de gebouwen, inclusief de daarvoor afgesproken cyclus.

Commissie Meijdam

Met welke dreiging houden we rekening?

Veel onzeker, schuivende panelen.

In de prioritering op zoek naar no-regret maatregelen. Hier ook aangeven hoe we er de komende jaren mee om wil gaan. (2x/jaar, NPR+ kaart+norm, me toplegger van betekenis ervan)

Helder over **wanneer** welke kaart, versie NPR van kracht is. Besluiten nemen met kader dat op dat moment van kracht is, niet met kader dat er wellicht binnenkort is.

6.2 Prioriteringsmethodiek

(10)(2e) (10)(2e) Gert-Jan, (10)(2e)

AFSPRAAK: (10)(2e) (NAM) en (10)(2e) (CVW) leveren tekst aan over de huidige prioriteringssystematiek.

Als Meijdam koerst op 10^{-4} als interventienorm, dan ook iets zeggen over het instrumentarium dat we dan nodig hebben. (Hier of in hoofdstuk ruimtelijke instrumentarium).

Verantwoording van de gekozen prioritering: hoe (en waarom zo) hebben we geselecteerd?

Presentatie op een dubbelpagina:

Links: de prioritering (keuze voor gebieden om aan te pakken) volgens groene NPR en pga-kaart 2013
Rechts: de prioritering volgens de witte NPR en de pga-kaart 2015. In de vorm van plaatjes, met het "rode" gebied telkens op dezelfde plaats.

- ⇒ Voor de prioritering van iig 2016, maar ook de (eerste) jaren daarna maakt dat geen verschil. (Het verschil komt in de "staart" van de opgave.)

- ⇒ Via berekening van NAM laten bepalen wat de omvang van de opgave is, voor beide modellen (wetende dat die voor de eerste volgens Stgr Impact Assessment 90k woningen is van laagbouw, incl hoogbouw volgens Van Rossum 170k adressen)

Dit is de eerste lijn van prioritering.

De tweede lijn is dat we, omdat we massa moeten maken, nadrukkelijk en vooral ook met woco's in gesprek gaan over aanpak van hun voorraad op net iets minder prioritaire locaties. En kijken of we aan kunnen sluiten bij al geplande renovaties.

Daarnaast op zoek naar andere argumenten om bv de veelgewenste pilot in Onderdendam te faciliteren. Argumenten zijn dan: unieke afgebakende setting die heel geschikt is voor testen aanpak. Grote mate van georganiseerdheid en bereidheid bij de bewoners, etc.

NB: voor een echte prioritering is onderzoek per object nodig, dat kost teveel tijd, en kan in de eerste fase niet.

Berekeningen met de NAM-modellen (die zijn het meest betrouwbaar, daar is men het over eens). Moet gerealiseerd zijn uiterlijk begin okt).

Tekst HA 7/9/2015

Aanpak prioriteitsstelling.

1. Uitgangspunt voor de prioriteitsstelling wordt gevormd door de contourenkaart (pga). Een nieuwe kaart zal spoedig beschikbaar zijn. Deze kaart geeft geredeneerd vanuit de ondergrond de "risico's" aan. De studies van alle betrokkenen geven aan dat mogelijkwerwijs (gegeven ook een verminderde winning) de contouren "kleiner" worden (commissie Meijdam geeft aan ca. 25%). Bestudering van alle prognoses laten zien dat de "kern" van het gebied (groot Loppersum) blijft bestaan. Voor een no regret benadering is dit derhalve het uitgangspunt.
2. Alleen de contourenkaart is echter onvoldoende om tot prioriteitstelling te komen. Daarbij is het van belang om kennis te dragen van de "kwaliteit" van het onroerend goed. In samenhang met de contouren is dit bepalend voor de prioriteitstelling. Op dit moment moet de kwaliteit nog in belangrijke mate worden beoordeeld aan de hand van het type woningen. Het aantal daadwerkelijke gemeenten woningen is nog relatief beperkt. Hoe verder we hierin komen, hoe meer precies prioriteiten kunnen worden bepaald.
3. Voor het eerste half jaar 2016 gaan we uit van:
 - a. de bestaande contourenkaart, de kennis van de woningen en de toepassing van de groene versie van de NPR en het daarbij behorende advies van de commissie NPR. Dit najaar zal de witte versie van de NPR beschikbaar zijn en zal de commissie Meijdam zich uitgesproken hebben over de normstelling.
 - b. de huidige gegevens over risico's op objectniveau van de NAM (CVW), die op dit moment voor de korte termijn op tafel komen voor de gebiedsmanagers
 - c. kwetsbaarheid bewoners/gebruikers (bijv. zorgafhankelijken)
4. Voor het vervolg is het van belang om de aanpak vast te stellen. Aan de hand van de gebiedsafbakening (contouren) en het inzicht in de kwaliteit van het onroerend goed zullen gebieden worden aangewezen die als eerste in beeld gebracht gaan worden. Naast het aanwijzen van grote pilots in het gebied van groot Loppersum, kunnen gebieden aangewezen worden op grond van de beoordeling van de kwaliteit van het onroerend goed (bv. hoogbouw).

5. De territoriaal afgebakende pilots zullen worden benut om als geheel in beeld gebracht te worden en te komen tot de vaststelling van de aanpak (regie CVW, versterken op bestelling en heft in eigen hand). Na het maken van afspraken zullen de betreffende woningen (en mogelijk andere gebouwen) opgenomen worden in het uitvoeringsplan van CVW.
6. Gegeven het feit dat 70% eigen woning bezit is, is er reden om na te gaan hoe de stand van zaken is van de corporatiewoningen. Om te komen tot een voldoende productie lijkt het noodzakelijk om ook voor het tweede half jaar 2016 te komen tot afspraken over de aanpak van de corporatiewoningen, teneinde te voorzien in voldoende omvang van de versterking.

6.3 Versterking ivm opvang calamiteiten

(10)(2e) hulp van (10)(2e)]

Wat moet bij een grote beving overeind blijven voor de hulpverlening? Gebouwen, voorzieningen, infrastructuur... Input van VRG nodig. Zie ook plan stad over bereikbaarheid van het UMCG. Waar en hoe adresseren we dit?

6.4 Werkwijze

(10)(2e) Gert-Jan, met input van Jan Kleine, (10)(2e)

Duiding van de werkwijze (gebiedsgerichte aanpak, stappen, beschrijving aanpak cf Stads- en dorpsherstel), continue proces dat start met "werving" en eindigt met "oplevering", waarbij heel duidelijk is wie wat doet: gaat NCG gebied in levert het "uitvoeringsgerede" objecten aan bij CVW, of speelt CVW juist een grote rol in de acquisitiefase? En wie betaalt wat? (uit budget NCG of op rekening NAM?) Bewonersparticipatie is rol gemeenten, maar die kunnen dat niet waarmaken.

Aanpak conform de dorps- en stadsvernieuwingsaanpak: beschrijven hoe dat werkt, en wat daarvoor nodig is (ook bij ons).

Dilemma's gebiedsaanpak (met daarin alles):

- We versterken dan mogelijk objecten die uiteindelijk niet versterkt hadden hoeven worden
- We zetten uitvoeringscapaciteit in op niet of minder prioritaire versterkingsopgaven
- Wat is de juiste rolverdeling als het gaat om versterking en aanpak van niet gebouwgebonden zaken (CVW versus anderen)

Gebiedsaanpak helpt bij het een buurt niet te vaak in overlast brengen.

Gebiedsaanpak is duwende kracht (versterking moet ivm veiligheid) en trekkende kracht (om het aantrekkelijk te maken voor bewoners/eigenaren om ook mee te doen). Dat laatste komt vooral uit de koppelkansen, zoals NoM. Deze moeten dus duidelijk uitgewerkt zijn w.b. de faciliteiten, en onderdeel zijn van de aanpak.

7 Versterking

(10)(2e)

Versterkingsopgave kan niet worden gerealiseerd zonder bewonersbegeleiding, dat moet je gelijk op laten lopen. De extra tijdsinvestering up front verdien je in tijd en kwaliteit terug later in het proces.

Reële planning maken, op basis van akkoord door bewoners/eigenaren.

Hoofdlijn: schadeherstel en versterking. Onthaasten kan vanuit het perspectief van koppelkansen en het voorkomen van overlast.

Veiliger maken, de screening op HRBE, en het wegnemen van deze risico's: spelen we daar een rol in, en waar plaatsen we dat? Is bv van heel groot belang in de binnenstad van Groningen

Moeten we in het MJP een uitspraak doen over de omvang van de opgave als geheel? **NEE**

Welke keuze heeft en eigenaar in de versterking, mn in de mate van versterking? Tot 10^{-4} , 10^{-5} ?
Overigens: los van onze prioritering kan iedereen die dat wil aanpak afdwingen in rechte, op basis van aansprakelijkheid/verantwoordelijkheid van de NAM

Benoemen en beschrijven opgave voor (1^e helft) van 2016 (= aanpak CVW/NAM)
Pilots: Onderdendam, Muntendam, hoogbouw HS; pilot starten vanuit een visie op het gebied. Nog aan de orde?

Waar is veel schade? Versterken we daar ook? Van belang ivm perceptie in het gebied.

Afstemming tussen gebiedsaanpak en sectorale aanpak is aandachtspunt.

Niet meer beloven dan we waar kunnen maken.

7.1 Woningen

(10)(2e) gebiedsmanagers, (10)(2e)

Verbinding leggen vanuit de prioritering met bestaande plannen van de woco's, etc. om zoveel mogelijk van werk werk te maken.

Omvang van de opgave (5000, waarvan 3000 bouwkundig (of preventief?) versterken), NB let op dat het restant van de doelstelling van 2015 (700) doorgeschoven wordt naar 2016, dus daar bij op komt.

Koppeling met verduurzaming, levensloopbestendigheid: wanneer en hoe kan dat?

Pilot HIH (waar dat verder uit te werken? Hier, of in hoofdstuk regelingen bv?) – eerst in aangewezen gebied om te zien of het werkt, later (in een bepaalde volgorde) vrijgeven voor hele gebied, voor zover daar uiteraard een versterkingsopgave aan de hand is. Hierop moet ook het no regret- principe worden toegepast, vandaar vrijgeven in een bepaalde volgorde. AFSPRAAK: ruimte voor 50 x HIH in 2016.

Hoe en waar benoemen dat **bouw- en woningtoezicht** de afgelopen jaren op veel locaties misstanden heeft gemist? Of: (waar) nemen we de aanbeveling op dat de gemeenten juist vanwege de aardbevingen wel handhaven op het “gewone” bouwbesluit?

Aanpak Hoogbouw

7.2 Maatschappelijk vastgoed, voorzieningen

(10)(2e)

Rijksvastgoed wil zelf afspraken maken met de NAM, moet dat ook in dit MJP?

7.3 Scholen

(10)(2e), Nicolette?, OCW]

Duiding van het lopende scholenproject olv bureau Weusthuis; toekomstig gebruik voldoende doorgerekend

7.4 Zorg

(10)(2e) Min Volksgez]

Dilemma: NAM wil inspectierapport opleveren aan instelling voor er een overall aanpak is bepaald (ca 25 gereed van de 250 die voor 1/1/16 geïnspecteerd moeten zijn). Gevolg is dan dat er een versterkingsoperatie op gang komt voor gebouwen die we op korte termijn niet meer nodig hebben...
HA: NAM gevraagd om de rapporten nog even vast te houden, dat geeft voldoende speelruimte

Platform zorg voor aardbevingsgemeenten bestaat. Er is onderzoek “in de zorg” voor de 9 aardbevingsgemeenten.

HA wil op korte termijn verkenning laten doen (rondje langs besturen en gemeenten) om tot een voorstel van aanpak te komen.

Regelgeving van ACM ivm concurrentie maakt samenwerking moeilijker – hier ligt mogelijk een rol voor de NCG

7.5 Industrie

(10)(2e), IenM, (10)(2e)

30/9 vergadering bij SBE (10)(2e)

NCG DH levert hier input op, betrekken (10)(2e) (Delfzijl&VRG)

NCG trekt de vergunningsverlening-route van BRZO bedrijven (ism SBE en Hoogezand-Sappemeer)

7.6 Agrarische sector

(10)(2e)

LTO spreekt over afspraken uit de concessie van 1963, waarin iets is geregeld voor het gebruik van de landbouwgronden voor winning (of winning onder de landbouwgronden).

Koppelkans asbestsanering voor pv, kan van pas komen voor NoM op gebiedsniveau

Waarde van identiteit van schuren voor gebed, versus economische kansen nieuwe bedrijfsvoering met nieuwe schuren.

7.7 Bedrijven

(10)(2e)

7.8 Infrastructuur

(10)(2e) lenM, (10)(2e)

(11)(1) NAM zegt dat er niet veel aan de hand is, rol NCG om een en ander inzichtelijk te maken.

Zijn alle kunstwerken al onderzocht?

Gasunie heeft hoofdgasinfra goed in beeld, en is klaar voor 2020.

NCG: doorbreek dilemma “wachten op norm – uitvoering – financiering”

Hoe afstemming met wts en rws ter organiseren?